

Nr 245.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 301 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 23 maj 1947, föreslagit riksdagen medgiva, att statsverket övertager vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas.

Enligt 1 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende äger Kungl. Maj:t med stadsfullmäktiges samtycke förordna, att rådhusrätt i stad skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsaga. Beträffande stad, där domstols- och magistratsgöromålen ej bereda sysselsättning åt, förutom borgmästaren, minst två lagfarna ledamöter i rådhusrätten, må Konungen, jämlikt 2 § nämnda lag, även utan stadsfullmäktiges samtycke meddela förordnande som nyss nämnts. Har sådant förordnande meddelats, skall staden åliggande skyldighet beträffande avlöning till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indrages, och pension till honom och hans familj övertagas av statsverket. Uppstår för staden utgift genom förpliktelse att bidra till hållande av tingshus eller genom inrättande av nya tjänster eller eljest för stadens förvaltning, eller nödgas staden avstå från inkomst eller rättighet, skall, såvitt ej utgiften eller förlusten motsvaras av besparing eller annan ekonomisk förman som beredes staden genom rådhusrättens upphörande, sådan utgift och förlust ersättas av statsverket.

Utredningar ha numera slutförts beträffande städerna Vadstena, Vimmerby, Trosa, Askersund, Lindesberg, Ulricehamn, Norrtälje, Sigtuna och Vaxholm. Dessa städer beräknas kunna i judiciellt avseende förenas med domsaga samtidigt med den nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948.

1) *Vadstena* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 3 080 personer. Staden omgives av Aska, Dals och Bobergs domsaga, som vid samma tidpunkt hade 29 207 invånare. Domsagan har tingsställe i eget i Motala beläget tingshus, vari jämväl domsagens kansli är inrymt.

Rådhusrätten och magistraten i Vadstena består av, förutom borgmästaren, två rådmän och en extra rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borg-

mästare i staden är för närvarande Nils Bertil af Ekenstam, som är född år 1890 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1922. Borgmästaren är skyldig avgå från tjänsten med pension vid fyllda 70 års ålder. Skyldighet för honom att övergå till annan tjänst hos staden föreligger däremot icke. Framhållas må emellertid, att af Ekenstam, som avlagt juris kandidatexamen, innehar kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — Befattningarna såsom rådman respektive extra rådman äro tillsatta allenast på förordnande.

Avsikten är, att staden förenas i judiciellt avseende med Aska, Dals och Bobergs domsaga. På grund härav har Kungl. Maj:t föreslagit, att statsverket övertager stadens förpliktelser mot borgmästaren af Ekenstam.

2) *Vimmerby* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 4 368 personer. Staden omgives av Sevede och Tunaläns domsaga, som vid samma tidpunkt hade 24 858 invånare. Domsagan har tingsställe i eget i Vimmerby beläget tingshus, vari jämväl domsagens kansli är inrymt.

Enligt fastställd arbetsordning och lönestat består rådhusrätten och magistraten i Vimmerby av, förutom borgmästaren, tre rådmän, som icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Ragnar Fredrik Odevall, som är född år 1891 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1923. Borgmästaren är skyldig att avgå med pension »efter minst trettio tjänsteår och fyllda 67 levnadsår». Skyldighet att övergå till annan tjänst hos staden föreligger däremot icke för Odevall. Framhållas må emellertid, att Odevall, som avlagt juris kandidatexamen, innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — Rådmanbefattningarna äro samtliga tillsatta allenast på förordnande.

Därest statsverket i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Odevall, skulle staden i judiciellt avseende förenas med Sevede och Tunaläns domsaga.

3) *Trosa* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 1 133 personer. Staden omgives av Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag av Nyköpings domsaga, som dessutom består av Daga tingslag. Domsagan hade vid nyssnämnda tidpunkt 40 396 invånare, därav 32 704 inom förstnämnda och 7 692 inom sistnämnda tingslag. Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag har tingsställe i eget i Nyköping beläget tingshus, däri jämväl domsagens kansli är inrymt.

Rådhusrätten och magistraten i Trosa består av, förutom borgmästaren, två rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Carl Henry Efraim Anckarman, som är född år 1889 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1926. Borgmästaren är skyldig avgå ur tjänsten med pension vid 70 års ålder. Skyldighet för honom att övergå till annan befattning hos staden har däremot icke stadgats. Framhållas må emellertid, att Anckarman, som avlagt juris kandidatexamen, innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — De två rådmanbefattningarna äro tillsatta allenast på förordnande.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle statsverket övertaga stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Anckarman. Härigenom skulle staden kunna för-

enas med Nyköpings domsaga. I samband härmed skulle gällande tingslagsindelning upphävas och domsagan förklaras skola utgöra ett tingslag.

4) *Askersund* hade den 1 januari 1946 2 175 invånare. Staden är centralort för Sundbo härad inom Hallsbergs tingslag av Västernärkes domsaga. Domsagan, som dessutom består av Edsbergs tingslag, hade vid nyssnämnda tidpunkt 48 916 invånare, varav 37 350 inom förstnämnda och 11 566 inom sistnämnda tingslag. Domsagans kansli är förlagt till Örebro. Hallsbergs tingslag har tingsställe dels i eget tingshus i Hallsberg dels ock i Askersund, där särskilda lokaler för ändamålet förhyras.

Rådhusrätten och magistraten i Askersund består av, förutom borgmästaren, två rådmän och en extra rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Knut Gunnar Casimir Bretzner, som är född år 1880 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1913. Skyldighet för honom att vid viss ålder avgå från tjänsten föreligger icke. Ej heller har i hans fullmakt inryckts föreskrift om skyldighet att övergå till annan tjänst hos staden. Med hänsyn till hans ålder synes sådan övergång för övrigt icke kunna komma i fråga, ehuru han innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — Befattningarna såsom rådmän respektive extra rådmän äro tillsatta allenast på förordnande.

Avsikten är att Askersund förenas med Västernärkes domsaga. I samband härmed skulle tingslagsindelningen i domsagan upphävas och domsagan förklaras skola utgöra ett tingslag. Innan dylikt beslut fattas, måste emellertid riksdagens samtycke utverkas, att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Bretzner.

5) *Lindesberg* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 4 801 personer. Staden omgives av Lindes domsaga, som vid samma tidpunkt hade 30 206 invånare. Domsagan består av ett tingslag och har tingsställe i eget i Lindesberg beläget tingshus, vari jämväl domsagans kansli är inrymt.

Rådhusrätten och magistraten i Lindesberg består av, förutom borgmästaren, tre rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Magnus Månsson Sjölin, som är född år 1880 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1907. Den ena av de tre rådmanstjänsterna är tillsatt allenast på förordnande. De båda övriga innehavas av Fredrik Hjalmar Wijkström, född år 1877, och Axel August Hygrell, född år 1874, vilka erhållit sina fullmakter respektive år 1914 och år 1919. Skyldighet att avgå från tjänsten vid viss ålder föreligger icke för vare sig Sjölin eller de båda rådmännen. Ej heller har i Sjölins fullmakt inryckts föreskrift om skyldighet för honom att övergå till annan tjänst hos staden. Med hänsyn till hans ålder synes sådan övergång för övrigt icke kunna komma i fråga, ehuru han innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Sjölin samt rådmännen Wijkström och Hygrell. Härigenom skapas förutsättning för stadens förenande med Lindes domsaga.

6) *Ulricehamn* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 6 882 personer. Staden är centralort för Redvägs tingslag av Kinds och Redvägs domsaga,

som dessutom består av Kinds tingslag. Invånarantalet i domsagan utgjorde vid samma tidpunkt 36 215 personer, därav 7 766 inom förstnämnda och 28 449 inom sistnämnda tingslag.

Rådhusrätten och magistraten i Ulricehamn består av, förutom borgmästaren, tre icke lagfarna rådmän. Borgmästare i staden är för närvarande greve Carl Vilhelm Spens, som är född år 1872 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1908. Den ena av de tre rådmansbefattningarna är tillsatt allenast på förordnande. De båda övriga innehavas av Axel Nicolaus Jacobson, född år 1875, och John Gustaf Birger Ljungström, född år 1867, vilka erhållit sina fullmakter respektive år 1919 och år 1925. Skyldighet att vid viss ålder avgå från tjänsten eller att övergå till annan tjänst hos staden föreligger icke för någon av nämnda befattningshavare. Ehuru borgmästaren Spens innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare, synes detta med hänsyn till hans ålder icke kunna komma ifråga.

Staden beräknas kunna i judiciellt avseende förenas med Kinds och Redvägs domsaga. I samband härmed skulle gällande tingslagsindelning i domsagan upphävas och domsagan förklaras skola utgöra ett tingslag. Åtgärden förutsätter, att riksdagen — i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag — medger att statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande borgmästaren Spens samt rådmännen Jacobson och Ljungström.

7) *Norrtälje* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 5 807 personer. Staden omgives av Mellersta Roslags domsaga, som vid samma tidpunkt hade 17 925 invånare. Domsagan, som består av ett tingslag, har tingsställe i eget i Norrtälje beläget tingshus, däri jämväl domsagokansliet är inrymt.

Rådhusrätten och magistraten i Norrtälje består av, förutom borgmästaren, tre icke lagfarna rådmän. Borgmästare i staden är för närvarande Wilhelm Emanuel Hallin, som är född år 1876 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1912. Den ena av de tre rådmansbefattningarna innehaves av Josef Julius Nordin, som är född år 1876 och erhållit fullmakt å sin tjänst år 1926. Skyldighet att vid viss ålder avgå från tjänsten eller att övergå till annan befattning hos staden föreligger varken för borgmästaren Hallin eller rådmannen Nordin. Ehuru Hallin innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare, synes detta med hänsyn till hans ålder icke kunna komma i fråga. — De båda övriga rådmansbefattningarna äro tillsatta allenast på förordnande.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Hallin och rådmannen Nordin. Staden skulle därefter kunna förenas med Mellersta Roslags domsaga.

8) *Sigtuna* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 1 442 personer. Staden omgives av Stockholms läns västra domsaga, som vid samma tidpunkt hade 20 801 invånare. Domsagan består av ett tingslag samt har tingsställe och kansli i Stockholm, där lokaler för ändamålet förhyras.

Rådhusrätten och magistraten i Siguna består av, förutom borgmästaren, tre icke lagfarna rådmän. Borgmästare i staden är för närvarande Alf Gustaf Dahl, som är född år 1890 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1927. En av

rådmanbefattningarna innehaves av Adrian Ahlqvist, som är född år 1884 och erhållit fullmakt å befattningen år 1928. Någon uttrycklig föreskrift om skyldighet att vid viss ålder avgå från tjänsten har icke stadgats för vare sig borgmästaren Dahl eller rådmannen Ahlqvist. Icke heller har i Dahls fullmakt införts bestämmelse om skyldighet att övergå till annan tjänst hos staden. Framhållas bör emellertid att Dahl, som avlagt juris kandidatexamen, innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare. — De båda övriga rådmanbefattningarna äro tillsatta allenast på förordnande.

Sigtuna har ansetts böra förenas med Stockholms läns västra domsaga. I samband härmed har Kungl. Maj:t hemställt om riksdagens medgivande att statsverket övertager stadens förpliktelser mot borgmästaren Dahl och rådmannen Ahlqvist.

9) *Vaxholm* hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 2 973 personer. Staden omgives av Värmdö landsfiskalsdistrikt inom Södra Roslags domsaga, som vid samma tidpunkt hade 90 426 invånare. Domsagan består av ett tingslag samt har tingsställe och kansli i ett vid Haga inom Solna stads område beläget tingshus.

Rådhusrätten och magistraten i Vaxholm består av borgmästare och två icke lagfarna rådmän. Borgmästartjänsten är för närvarande vakant. Den ena av rådmanbefattningarna innehaves av Natanael Johannes Gerhard Röhl, som är född år 1886 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1928. Skyldighet för honom att avgå vid viss ålder har icke stadgats. Röhl åtnjuter en årlig lön av 500 kronor, därå dyrtids- eller annat tillägg icke utgår. — Den andra rådmanstjänsten är tillsatt allenast på förordnande.

Kungl. Maj:t har hemställt om riksdagens samtycke till att statsverket övertager stadens förpliktelser mot rådmannen Röhl. Härigenom skulle staden kunna i judiciellt avseende förenas med Södra Roslags domsaga.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke föranlett erinran från utskottets sida. Utskottet får alltså hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må medgiva

1) att till borgmästaren i Vadstena Nils Bertil af Ekenstam må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Aska, Dals och Bobergs domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten årligen utbetalas dels — intill den tidpunkt då han uppnår 70 års ålder — ersättning med belopp motsvarande vad statlig befattningshavare å C-ort i 29 löneklassen civila avlöningsreglementet äger att efter den 1 juli 1947 uppbära ävensom ett belopp av 594 kronor, dels ock — intill dess lagen om allmän sjukförsäkring träder i kraft — ett belopp av 60 kronor, dock att, därest af Ekenstam skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Vadstena eller i annan stad eller till leda-

mot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse,

samt att från och med dagen för landsrättsförläggningens ikraftträdande må till Vadstena stads pensionskassa från allmänna indragningsstaten för af Ekenstam, intill dess han uppnår 70 års ålder eller skyldighet att erlægga pensionsavgift för honom eljest bortfaller, erläggas dylik avgift med 1 398 kronor,

2) *att* till borgmästaren i Vimmerby Ragnar Fredrik Odevall må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Sevede och Tunaläns domsaga träder i kraft, intill dess Odevall uppnår 67 års ålder, från allmänna indragningsstaten utbetalas årlig ersättning med 15 828 kronor jämte rörligt tillägg å 6 000 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder, dock att, därest Odevall skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Vimmerby eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse,

samt att från och med dagen för landsrättsförläggningens ikraftträdande må till Sveriges kommunalanställdas pensionskassa från allmänna indragningsstaten för Odevall årligen, intill dess han uppnår 67 års ålder eller skyldighet att erlægga pensionsavgift för honom eljest bortfaller, erläggas dylik avgift med 3 876 kronor 1 öre,

3) *att* till borgmästaren i Trosa Carl Henry Efraim Anckarman må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Nyköpings domsaga träder i kraft, intill den tidpunkt då han uppnår 70 års ålder från allmänna indragningsstaten utbetalas årlig ersättning med 11 664 kronor jämte tillägg å ett belopp av 7 000 kronor enligt det s. k. ramavtalets bestämmelser, dock att, därest Anckarman skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Trosa eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse,

att från och med dagen för landsrättsförläggningens ikraftträdande må till Trosa stad från allmänna indragningsstaten för Anckarman årligen, intill dess han uppnår 70 års ålder eller skyldighet att erlægga pensionsavgift för honom eljest bortfaller, erläggas dylik avgift med 1 260 kronor,

samt att till staden må från allmänna indragningsstaten årligen under borgmästaren Anckarmans efter inträffat pensionsfall återstående livstid utbetalas ersättning med belopp

motsvarande vad staden, i enlighet med de grunder som vid pensioneringstillfället gälla beträffande dyrtidstillägg å lön till stadens befattningshavare, kan komma att tillerkänna Anckarman i tilläggsförmåner å pensionen,

4) *att* till borgmästaren i Askersund Knut Gunnar Casimir Bretzner må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Västernärkes domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under hans återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse med 9 984 kronor jämte rörligt tillägg å 7 668 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder,

5) *att* till borgmästaren i Lindesberg Magnus Månsson Sjölin samt rådmännen i samma stad Fredrik Hjalmar Wijkström och Axel August Hygrell må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Lindes domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig ersättning, till Sjölin med 15 792 kronor jämte rörligt tillägg å 9 276 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder samt till envar av Wijkström och Hygrell med 324 kronor jämte rörligt tillägg å 132 kronor enligt nyss angivna grunder,

6) *att* till borgmästaren i Ulricehamn greve Carl Vilhelm Spens samt rådmännen i samma stad Axel Nicolaus Jacobson och John Gustaf Birger Ljungström må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Kinds och Redvägs domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse, till Spens med 16 000 kronor jämte rörligt tillägg enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder samt till envar av Jacobson och Ljungström med 2 100 kronor,

samt att till Spens' hustru må, därest och så länge hon överlever sin man, från allmänna indragningsstaten utbetalas pension med 2 000 kronor för helt år räknat jämte rörligt tillägg därå enligt samma grunder,

7) *att* till borgmästaren i Norrtälje Wilhelm Emanuel Hallin och rådmannen i samma stad Josef Julius Nordin må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Mellersta Roslags domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse, till Hallin med 12 000 kronor jämte rörligt tillägg därå enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder och till Nordin med 400 kronor,

8) *att* till borgmästaren i Sigtuna Alf Gustaf Dahl och rådmannen i samma stad Adrian Ahlqvist må, från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Stockholms läns västra domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse, till Dahl med 12 000 kronor jämte rörligt tillägg å 8 352 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder och till Ahlqvist med 200 kronor, dock med iakttagande att, därest Dahl skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Sigtuna eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av sagda gottgörelse,

samt att från och med dagen för landsrättsföreläggningens ikraftträdande må till Sigtuna stad från allmänna indragningsstaten årligen, intill dess Dahl uppnår 67 års ålder eller skyldighet att erlægga premier för den i det föregående omförmälda försäkringen i Livförsäkringsaktiebolaget Thule för honom eljest bortfaller, erläggas ett belopp motsvarande vad staden visar sig hava utgivit för vidmakthållande intill 15 000 kronor av samma försäkring, dock högst 225 kronor 90 öre,

9) *att* till rådmannen i Vaxholm Natanael Johannes Gerhard Röhl må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Södra Roslags domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under hans återstående livstid utbetalas årlig ersättning med 500 kronor.

Stockholm den 4 juli 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Pauli, Andrén, Bergvall, Gustaf Karlsson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Iwar Andersson, Berling och Ivar Persson; samt

från andra kammaren, herrar Eriksson i Stockholm, Ward, Falla, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Pettersson i Dahl, Boman i Kieryd, Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper och Birke.